

Samen 11 miljoen

Tools voor werken met volwassenen rond

diversiteit en samen-leven

VOORWOORD

Vooraleer je vol enthousiasme met dit pakket aan de slag gaat, raden we aan om **de handleiding** te lezen. Alle bijlagen zijn gratis te downloaden op de [website](#).

1. Tips voor de begeleiders

- Per activiteit is minstens één begeleider nodig. Je kan wel de verschillende activiteiten opsplitsen en telkens door een andere persoon laten begeleiden. Zorg er wel voor dat bij de uitleg van de activiteit maar één persoon aan het woord is. Als er meerdere begeleiders zijn en ze praten door elkaar, is dat voor de deelnemers verwarrend. Verdeel op voorhand de taken en spreek af wie welke activiteit zal begeleiden.
- Geef geen waardeoordeel, maar probeer het gesprek zo objectief mogelijk te begeleiden.
- Spreek op voorhand af wie *timekeeper* zal zijn. Dat is geen dankbare job, maar wel een heel belangrijke. De *timekeeper* kan de begeleider zelf zijn, of iemand anders.
- Zorg voor een aangename en lekkere pauze tussendoor. Je kan de deelnemers vragen om zelf iets lekkers te maken, dat ze elkaar tijdens de pauze kunnen aanbieden. Dat is ook een fijne manier om elkaar beter te leren kennen.
- Tracht de deelnemers op een warm welkom te trakteren, dat breekt al de helft van het ijs. Je kan het lokaal een beetje versieren, zorg eventueel voor wat muziek.
- Kom ruim op tijd, vóór de rest van de deelnemers. Zo kan je alles op je gemak klaarzetten en bezorg je jezelf geen onnodige stress.

Als je werkt met anderstaligen:

- Vereenvoudig je taalgebruik. Wat niet wil zeggen dat je kleuter-Nederlands moet gebruiken. Spreek gewoon traag en duidelijk en gebruik woorden die veel voorkomen in het Nederlands. Zeg dus liever “We gaan praten met elkaar” in plaats van “We gaan een conversatie voeren”.
- Maak indien nodig gebruik van pictogrammen of beeldmateriaal om te verduidelijken wat je wil zeggen. [Hier](#) vind je veel pictogrammen terug.
- Gebruik veel gebaren en laat je lichaamstaal meespreken.
- Soms zijn anderstalige nieuwkomers of mensen met een andere culturele achtergrond niet zo vertrouwd met sommige vormen van ‘spel’. Illustreer zoveel mogelijk de bedoeling met een voorbeeld. En doe de activiteit vooral zelf eerst eens voor, eventueel met een andere begeleider.
- Geef niet eerst een hele opsomming van alle stappen of acties die ze moeten doen in de juiste volgorde, maar werk stap voor stap af. Leg eerst de eerste stap uit, doe het voor, toon het eventueel met een pictogram, vraag hen of ze het verstaan hebben en laat het hen dan doen. Koppel terug (“Ging dat bij iedereen?”) en doe dan hetzelfde voor de volgende stap. Hou er dan ook rekening mee dat de dingen soms wat meer tijd in beslag zullen nemen.

2. Ijsbrekers

Wil je een activiteit organiseren tussen **mensen die elkaar niet of nauwelijks kennen**? Dan plan je best éérst wat extra tijd in om elkaars namen beter te leren kennen en het ijs een beetje te breken. Deze spelletjes lijken op het eerste zicht weinig toegevoegde waarde te hebben, maar niets is minder waar. Het is niet alleen **nuttig**, maar ook **noodzakelijk** dat je bij een uitwisseling tussen mensen die elkaar niet goed kennen, voldoende tijd steekt in het 'ontdooien' van de deelnemers en het leren kennen van elkaars naam. Je moet proberen om – binnen de grenzen van de tijd die je ter beschikking hebt – een solide basis te smeden van wederzijds vertrouwen, waarop je nadien kan verder bouwen. Sommige mensen zitten mogelijk met weerstanden die we stuk voor stuk en liefst van binnenuit willen ontmantelen.

Hieronder enkele leuke ijsbrekers die je overal en met weinig materiaal kan doen. Kies zelf welke je doet en hoeveel je er doet.

2.1. In de knoop

Duur: 10 min

Maximaal aantal deelnemers: Onbeperkt

Doel: Deelnemers moeten samenwerken

Korte inhoud: Teambuildingsactiviteit, eerste kennismaking

Benodigdheden: Lang stevig touw

Werkwijze: Alle deelnemers nemen op een willekeurige plaats het touw vast. Vanaf dan mogen ze het niet meer loslaten of hun handen verplaatsen. De bedoeling is nu dat ze een knoop maken. Als er nog tijd over is, kan je nog andere dingen proberen, zoals een strik maken of vlechten of het logo van je vereniging/bedrijf maken.

2.2. Ik zit naast...

Duur: 10 min

Maximaal aantal deelnemers: Onbeperkt

Doel: Deelnemers leren elkaars naam kennen

Korte inhoud: Onthoudspelletje

Benodigdheden: Stoelen in een kring

Werkwijze: Iedereen zit op zijn stoel in een kring. De begeleider zegt bijvoorbeeld: "Ik heet vriendelijke Veerle". De persoon links van Veerle zegt nu: "Ik heet aardige Ali en ik zit naast vriendelijke Veerle". De persoon links van Ali zegt dan: "Ik heet eerlijke Eva en ik zit naast aardige Ali, die zit naast vriendelijke Veerle." Zo ga je de hele kring rond. Als er iemand moeite heeft om zich de namen te herinneren, mag de groep hem helpen.

2.3. Stoelendans

Dit is een leuke activiteit om te doen in een groep met mensen van diverse afkomst.

Duur: 10 min

Maximaal aantal deelnemers: Onbeperkt

Doel: Deelnemers leren elkaars naam en afkomst kennen

Korte inhoud: Iedereen moet binnen een beperkte tijd in een bepaalde volgorde gaan staan, maar niemand mag hierbij de grond raken.

Benodigdheden:

- Evenveel stoelen als er deelnemers zijn
- Wereldbol en bolletje touw
- Chronometer

Werkwijze:

Alle stoelen worden in een kring gezet en alle deelnemers gaan op hun eigen stoel staan. De begeleider staat in het midden. Nu moet iedereen binnen een beperkte tijd in een bepaalde volgorde gaan staan, maar niemand mag hierbij de grond raken. Na afloop steeds kijken of de volgorde juist is. (De opgegeven tijd is eerder een richtlijn en dient vooral om het spannend te maken; belangrijk is ook dat de deelnemers een succeservaring beleven)

1. 1 minuut om volgens grootte te gaan staan
2. 2 minuten om in alfabetische volgorde volgens voornaam te gaan staan
3. 3 minuten om in afstand naar geboorteplek te gaan staan (afstand in vogelvlucht van de school tot ...). Bij discussie kan je meten op de wereldbol met een touwtje tussen beide punten (dan meet je best van hoofdstad tot hoofdstad of van midden land tot midden land, indien de hoofdsteden er niet op staan)

Als er oudere mensen bij zijn of niet iedereen voelt zich comfortabel om op stoelen te gaan staan, kan je het op deze manier aanpakken: zet alle stoelen in een kring, vraag aan de mensen om achter de stoelen te gaan staan. Ze moeten nu in een bepaalde volgorde gaan staan, maar moeten te allen tijde met minstens één hand de stoelen aanraken.

2.4. Pak de bezem

Duur: 10 min

Maximaal aantal deelnemers: Onbeperkt

Doel: Deelnemers leren elkaars naam kennen

Korte inhoud: Activerend spel op reactiesnelheid

Benodigdheden: Bezemsteel

Werkwijze: Iedereen staat in een kring, één iemand staat in het midden en houdt een bezemsteel vast die loodrecht op de grond staat. Op het moment dat hij de bezemsteel laat vallen, noemt hij een naam. De persoon die zijn naam hoort, moet nu zo snel mogelijk de bezemsteel proberen te pakken, voordat die de grond raakt. Als hij de bezem niet tijdig kan pakken, moet hij zelf in het midden gaan staan in de plaats van de ander.

Om het moeilijker/gemakkelijker te maken, kan je de kring groter/kleiner maken.

Na een tijdje kan je vragen wie nog niet genoemd is. Deze mensen steken hun hand op en de persoon in het midden moet één van hun namen noemen. Uiteraard mag je hen helpen.

2.5. Raad je plaatje

Voorbereiding: Alle deelnemers geven op voorhand één foto af aan de begeleider(s) van iets wat heel belangrijk is voor hen. Je kan eventueel ook vragen om op voorhand alle foto's digitaal door te sturen naar de begeleider, die ze dan afprint. De begeleider schrijft op de foto twee taboe-woorden; dat zijn de 2 meest voor de hand liggende woorden die bij de foto horen en die tijdens het spel niet vernoemd mogen worden. Bijvoorbeeld: je kreeg een foto van een gewonnen gouden medaille van een marathon, dan schrijf je op de foto 'marathon' en 'medaille'.

Hou er rekening mee dat misschien niet iedereen deze technische mogelijkheden heeft. Als je voldoende op voorhand de opdracht meegeeft, kan je zeker in overleg een oplossing verzinnen (bijvoorbeeld je eigen fototoestel even uitlenen, vragen om het voorwerp eens mee te nemen en er dan een foto van te nemen, ...)

Duur: Afhankelijk van het aantal deelnemers. Reken zeker 1 minuut per deelnemer plus een vijftal extra minuten om het spel uit te leggen en een goed kwartier om het af te sluiten.

Maximaal aantal deelnemers: Onbeperkt

Doel: De deelnemers leren elkaar beter kennen.

Korte inhoud: Speed-dating aan de hand van een persoonlijk voorwerp. Ze moeten raden welke persoon bij welke foto hoort. Ieder vertelt kort iets over zijn/haar voorwerp.

Benodigdheden:

- 1 foto per deelnemer (met de 2 taboe-woorden erop geschreven)
- Post-its
- Zet voldoende tafeltjes (half zoveel als er deelnemers zijn) enigszins verspreid over de ruimte of bijvoorbeeld in een cirkel. Aan elk tafeltje moeten 2 stoelen.
- Schrijfgierief en papier om eventueel enkele aantekeningen te maken
- (eventueel) alle foto's op USB-stick of andere drager, beamer

Werkwijze:

Geef elke deelnemer pen en papier om eventueel nota te nemen. Organiseer een speeddate. Elke deelnemer krijgt 1 foto van een voorwerp van iemand anders en 1 minuut de tijd om proberen te weten te komen of de persoon die voor hem/haar zit al dan niet kan gelinkt worden aan de foto. Ze mogen de foto uiteraard aan niemand tonen. Ze mogen enkel ja/nee vragen stellen aan de persoon die voor hen zit (en enkel antwoorden met "ja" of "nee" op vragen die ze zelf krijgen) en ze mogen de twee taboewoorden die op hun foto staan niet uitspreken.

Na 1 minuut geef je een signaal, degene die eerst de antwoorden gaf, wordt nu de vraagsteller en mag gedurende 1 minuut vragen afvuren op deze persoon over zijn/haar eigen foto.

Na weer 1 minuut geef je opnieuw een signaal, de deelnemers staan op en gaan snel op zoek naar een andere partner. Het spel herhaalt zich voor de komende 2 minuten.

Als iedereen met iedereen gesproken heeft, geef je alle deelnemers nog heel even de tijd om hun definitieve naam op de foto te schrijven of te plakken met een post-it en om de foto aan de muur of aan een prikbord te hangen. Je kan er ook voor kiezen om de foto's nu een voor een te projecteren. De bedoeling is dat iedereen even naar de foto's kijkt. Dat ze kunnen kijken of de foto juist geraden werd en dat de persoon van wie de foto is even kan uitleggen waarom hij/zij deze foto koos. Om dit laatste niet te lang te laten duren kan je vragen dat de persoon van wie het voorwerp is, in één zin uitlegt waarom hij/zij dit voorwerp koos.

Als je werkt met anderstaligen die nog niet zo goed Nederlands spreken, kan je de regels voor hen ietwat versoepelen: zij mogen ook gewone vragen stellen en hoeven geen rekening te houden met de taboe-woorden.

3. De 'light' versie

Duur: 1,5 uur

Maximaal aantal deelnemers: 28 (met meer moet je de groep opsplitsen en met meer begeleiders werken in verschillende ruimten)

Doel:

- Deelnemers overbruggen hun verschillen en ontdekken gedeelde waarden
- Een informele dialoog op gang brengen

Korte inhoud:

Deelnemers kijken naar de filmpjes van 'Samen 11 miljoen' en stellen vragen aan elkaar over verschillende universele thema's. Ze werken in groep rond 1 bepaald thema. Op creatieve wijze geven ze de gedeelde waarden in hun groep weer en stellen ze voor aan de anderen.

Benodigheden:

- Minstens één vaste begeleider
- Minstens één ruim lokaal met internetverbinding
- Evenveel schermen als er groepjes zijn (van max 4 personen): laptops/tablets zijn prima, met geluid en mogelijkheid tot afspelen van een kort filmpje
- **Bijlage 1 (vragenlijst)** waarvan je de vragen op voorhand knipt en per thema apart houdt.
- **Bijlage 2 (prenten)** indien je werkt met anderstaligen.
- Een heleboel tijdschriften (minstens zoveel als er deelnemers zijn) waarin geknipt mag worden
- Scharen en lijm (minimaal evenveel als er groepjes zijn, liefst meer).
- Kleurrijke stiften en potloden. Ook ander knutselmateriaal is welkom, hoe meer je ter beschikking stelt, hoe creatiever de deelnemers aan de slag zullen gaan en hoe mooier het resultaat zal zijn.
- Een grote affiche per groepje (kan de achterkant van een oude poster zijn of zo)
- Voldoende tafels en stoelen in groepjes bij elkaar
- Grote affiche en alcoholstift voor de afsluiter

Werkwijze:

Als inleiding kan je de [kortfilm](#) tonen van het GoodPlanet project 'Samen 11 miljoen'. Vertel dat je vandaag wil ontdekken welke waarden jullie met elkaar verbinden, ondanks al jullie verschillen.

Verdeel de groep in subgroepen, volgens de verschillende thema's die je ook in de bijlage terugvindt. Probeer 4 mensen per groepje te hebben. Als je op deze manier niet aan 7 groepjes komt, kies je gewoon een aantal thema's die je wil behandelen, of je laat de groepjes zelf kiezen. Zorg ervoor – indien nodig – dat deze groepjes zo divers mogelijk zijn samengesteld. Zet elke groep apart en geef ze een scherm en elk een ander thema uit de [thematische filmpjes](#). Laat ze in hun groepje naar het filmpje van hun thema kijken. Als je niet over voldoende schermen beschikt kan je dit onderdeel weglaten.

Vertel hen dat ze nu binnen hun groepje mogen werken rond dit thema. Laat hen elk één vraag van hun thema trekken. Deze vraag moeten ze aan elk lid van hun groepje stellen en ze moeten daarbij ook antwoorden op de vraag van de andere. Best is om twee per twee te praten en dan te wisselen, totdat iedereen met iedereen heeft gesproken.

Als je werkt met anderstaligen: de Nederlandstaligen kunnen helpen om de vragen te duiden. Als het taalniveau van de anderstaligen nog erg laag is, kan je de deelnemers de prenten en picto's aanbieden uit **bijlage 2**. Deze kunnen ze dan gebruiken om de vragen te 'vertalen' en/of om de collage aan te vullen.

Deel ondertussen de tijdschriften, de scharen en lijm, de stiften en/of kleurpotloden, de affiches en eventueel het knutselmateriaal uit. De bedoeling is dat ze op de affiche een collage maken van wat dit thema voor hen (als groep) betekent. Het moet een collage zijn waar elk lid van de groep zich in kan vinden. Ze kunnen de vragen die ze daarnet aan elkaar stelden (en de bijhorende antwoorden) hierbij gebruiken als leidraad of inspiratie. Ze kunnen tijdens dit proces met elkaar bespreken waarom ze dit een passende prent vinden (of niet). Normaal gezien zal er tijdens het knippen en plakken vanzelf een soort wisselwerking en communicatie tot stand komen over dit thema. Indien je merkt dat dit moeilijk gaat, kan je er even gaan bijzitten en bijvoorbeeld vragen waarom ze die of die prent hebben gekozen.

Tip: Stel dat je niet voldoende tijdschriften vindt, kan je ook gebruik maken van **bijlage 2**. Wij geven echter de voorkeur aan het zelf zoeken van prenten in tijdschriften omdat:

1. dit de communicatie goed op gang brengt
2. de prenten in bijlage zelf al antwoorden suggereren en het is fijner als de antwoorden volledig uit de deelnemers komen
3. dit het creatief denken stimuleert

Als je ziet dat er nog ruim een half uur van je tijd over is, vraag je om af te ronden.

Tip: Als je méér tijd hebt dan 1,5 uur, is dit het ideale moment om een koffiepauze in te lassen. Hang ondertussen de collages omhoog in het lokaal, zodat alle deelnemers tijdens de pauze de collages van de anderen van dichtbij kunnen bewonderen.

Vertel de groepen dat ze maximaal 3 minuten krijgen om hun collage aan de rest van het team voor te stellen.

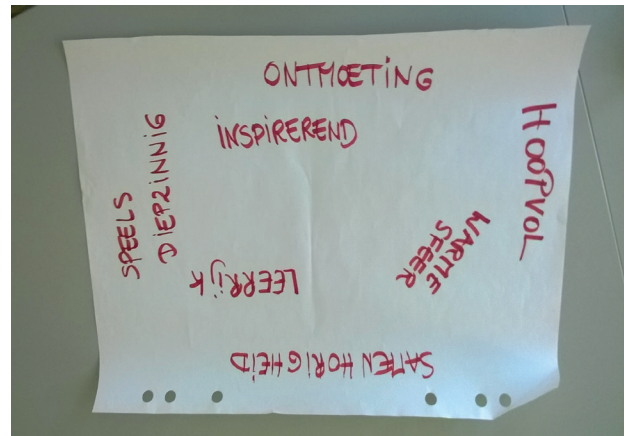
Tip: Gebruik deze 3 minuten nuttig om een foto te nemen van elke collage en van het groepje die ze maakte.

Geef na de voorstelling van elk groepje de andere groepjes kans om te reageren. Ze kunnen vragen stellen of zelf een opmerking geven.

Afsluiter: Vraag de deelnemers om hun ervaringen bij deze uitwisseling in één woord weer te geven. Geef de alcoholstift door: elke deelnemer mag nu naar voor komen en één woord op de affiche schrijven. Daarna geeft hij/zij de stift verder door.

Hoe zou je deze uitwisseling met één woord omschrijven? Vraag eventueel uitleg naar het waarom. Bij elk woord vraagt de begeleider aan de rest van de groep wie zich ook in dit woord kan vinden.

Op het einde zal het moeilijker zijn om woorden te vinden die er nog niet op staan. Het hoeft dan ook geen verplichting te zijn om naar voor te komen. Geef de mensen de keuze om de stift gewoon verder door te geven. Of je kan de deelnemers een streepje of een kruisje laten zetten naast een woord dat er al staat, als dat nu net het woord is dat voor hem/haar het best zijn/haar mening weergeeft.

4. De 'medium' versie

Totale duur: halve dag (3 uur)

Maximaal aantal deelnemers: 28 (met meer moet je de groep opsplitsen en met meer begeleiders werken in verschillende ruimten)

Werkwijze: volg de activiteiten in de voorgestelde volgorde op.

4.1. Activiteit 1: Wat hebben wij gemeen?

Duur: 15 min

Doel: Op een ludieke manier de mensen met elkaar in gesprek brengen.

Korte inhoud: Spel waarbij de deelnemers ontdekken wat ze met elkaar gemeenschappelijk hebben.

Benodigdheden:

- Bolletje touw/wol per 2 personen

Werkwijze: Geef aan de helft van de deelnemers een bol touw, we noemen ze voor het gemak vanaf nu de 'boldragers'. De boldragers moeten nu een gesprek aan gaan met iemand zonder bol, maakt niet uit wie. (In het geval van een oneven aantal, doet de begeleider mee.) Met deze persoon moeten ze één gemeenschappelijk kenmerk zoeken, liefst zo origineel mogelijk: dat mag zowel een uiterlijk kenmerk zijn als een karaktereigenschap, als bijvoorbeeld een gedeelde ervaring ('wij zijn op wereldreis gegaan'), een voorliefde ('wij gaan graag bergbeklimmen') of een andere eigenschap. Als ze een kenmerk hebben gevonden, dan binden ze hun touw (op ongeveer een kleine meter) rond de pols van de andere persoon, het uiteinde binden ze rond hun eigen pols. Ze zijn dus momenteel 'verbonden': letterlijk door het touw en figuurlijk door hun gemeenschappelijke kenmerk. Geef iedereen voldoende tijd om een 'match' te vinden.

Leg het spel even stil. De boldragers krijgen nu precies 5 minuten de tijd om zoveel mogelijk andere mensen te gaan zoeken die 'hun' kenmerk eveneens delen. Ze mogen dit aan alle mensen van de groep vragen. Als ze iemand vinden, moeten ze die ook – op dezelfde wijze als daarnet, maar op een metertje afstand van de laatste persoon – aan hun touw vastbinden. Als iemand meerdere mensen vindt die hun kenmerk delen, krijgt die dus een lange sliert van mensen achter zich aan; het uiteinde aan de eigen pols en om de meter een ander persoon.

Maar er is meer: plots hebben sommige mensen meer dan één touwtje aan hun pols(en) en hangen ze dus aan meerdere slierten tegelijkertijd vast. Nu begint het ingewikkeld te worden (vooral letterlijk dan): we krijgen een soort 'web' van verbondenheid. Bovendien moeten al deze mensen ineens ook een andere kant uit en de kans bestaat dat iedereen in de knoop geraakt. Pret verzekerd!

Tip: neem een leuke foto van jullie web als aandenken!

Op het moment dat de begeleider het stopsignaal geeft na 5 minuten, wint de boldrager met de meeste mensen aan zijn/haar touw. Dit kenmerk hebben de meeste mensen in de groep gemeenschappelijk. En welk kenmerk was het meest uniek?

4.2. Activiteit 2: Waarin zijn wij uniek?

Duur: dit spelletje kan eindeloos doorgaan, maar je maakt er na een 15tal min best een eind aan, anders gaat het vervelen

Doel:

- Mensen ontdekken dat ze meer gemeenschappelijk hebben met elkaar dan gedacht
- Deelnemers aan het denken zetten over hun eigen unieke kenmerken
- Gevoel van verbondenheid scheppen onder de deelnemers

Korte inhoud: Al spelenderwijs ontdekken wat we gemeenschappelijk hebben en wat ons uniek maakt.

Benodigdheden:

- Stoelen in een kring

Werkwijze: Deze methodiek is gebaseerd op het kennismakingsspel uit de methodiekenmap "Spiegeltje, spiegeltje aan de wand... Methodieken voor jongeren rond beeldvorming en identiteit". Een publicatie van [Ella vzw](#).

Alle deelnemers zitten in een kring op stoelen. Om de beurt mag een deelnemer zich voorstellen aan de hand van een kenmerk of eigenschap dat hem/haar uniek maakt. Wanneer niemand anders dit kenmerk heeft, is het aan de persoon links van hem/haar. Als er toch mensen dit kenmerk delen, gaan al die personen op de schoot zitten van degene die dacht omwille van dat kenmerk uniek te zijn. Daarna mogen ze weer op hun eigen plaats gaan zitten. Deze persoon mag nieuwe kenmerken noemen, tot hij/zij er een heeft gevonden dat hem/haar echt uniek maakt.

Om het niet eindeloos te laten duren, of omdat sommige mensen snel zonder inspiratie zitten, kan je zeggen dat iedereen maximaal 2 pogingen krijgt om een unieke eigenschap te vinden. Indien dat niet lukt bij de tweede poging, moet de persoon die als laatste op zijn/haar schoot is gaan zitten, als volgende aan de beurt zijn.

Tip: Als je te maken hebt met mensen waarvan je denkt dat ze niet graag meteen op een ander zijn/haar schoot gaan zitten, kan je het op deze manier aanpakken:

Persoon A die aan de beurt is gaat in het midden van de cirkel staan. Zijn stoel is nu vrij. Hij noemt een kenmerk waarvan hij denkt dat alleen hij het heeft. De personen die het kenmerk delen, moeten nu proberen zo snel mogelijk op de vrije stoel gaan zitten. Er vindt een soort stoelendans plaats. Stel dat persoon B op de vrije stoel van A is gaan zitten, is zijn stoel vrijgekomen. Persoon C, die dit kenmerk ook deelt, kan de stoel van persoon B dan innemen, enzovoort. Degene die als laatste gaat zitten, is dan als volgende aan de beurt.

Hoe moeilijk is het om iets te vinden wat jou uniek maakt?

4.3 Activiteit 3: Identiteitscirkels

Duur: 45 min

Doel: nadenken over de eigen identiteit en tegelijk elkaars kwaliteiten, uitdagingen, engagementen, ... leren kennen.

Korte inhoud: iedereen zoekt enkele eigenschappen over zichzelf. Daarna proberen we te weten te komen bij wie deze eigenschappen horen.

Benodigdheden: schrijf/ tekengerief en papier met cirkel op, deelnemers zitten op stoelen in een kring

Werkwijze: ook deze methodiek is gebaseerd op een spel rond identiteit uit de methodiekenmap "Spiegeltje, spiegeltje aan de wand... Methodieken voor jongeren rond beeldvorming en identiteit". Een publicatie van Ella vzw.

Geef iedereen een papier met een cirkel op. Geef eerst de uitleg helemaal:

- Vertel dat ze goed moeten nadenken over de vraag "Wie ben ik?". Ze kunnen op de achterkant van het papier een aantal trefwoorden noteren: welke dingen maken jou tot de persoon die jij bent?
- Nadien moeten ze op creatieve en aanschouwelijke wijze weergeven wie ze zijn. Daarvoor moeten ze verplicht gebruik maken van de cirkel en de trefwoorden, maar hoe ze die gebruiken mogen ze zelf kiezen.
- Ze krijgen hiervoor 10 minuten
- Als ze gedaan hebben, plooien ze hun tekening op, met de cirkel naar binnen en geven die af aan de begeleider.

Nu moet iedereen zich verspreiden en bovenstaande opdrachten uitvoeren. Het is belangrijk dat niemand de tekening van de ander ziet.

Als de begeleider alle tekeningen verzameld heeft, deelt hij ze opnieuw uit aan de deelnemers. Iedereen krijgt één cirkel die niet van zichzelf is. Elkeen toont om de beurt de cirkel die hij kreeg en probeert te raden van wie die is. Welk aspect van de cirkel heeft hem/haar getriggerd om tot deze conclusie te komen?

Nabespreking:

We leggen alle cirkels zoveel mogelijk zichtbaar open de grond in het midden van de cirkel. Welke dingen vallen jullie op met betrekking tot 'identiteit'?

Normaal gezien zullen deze twee belangrijke zaken er wel uit komen:

1. De meesten hebben meer dan een kenmerk genoteerd
2. De meeste zaken kunnen onderverdeeld worden in categorieën. Welke categorieën zou je kunnen onderscheiden? (Belangrijke zijn: etniciteit, religie, klasse, gender, leeftijd, ...)
3. Misschien zijn er sommigen die op de een of andere manier bepaalde kenmerken meer in de verf hebben gezet dan andere (er een grotere waarde aan hebben toegekend)

Belangrijke vragen:

- Moest ik nu vragen om een identiteitscirkel te maken van jou 10 jaar geleden, of 10 jaar in de toekomst, zou dat dan dezelfde cirkel zijn? Wat zou er anders kunnen zijn? Geef eens een voorbeeld?
- Moest jij emigreren naar een ander land, zou er dan iets aan je identiteit veranderen? (eventueel kan je hier al de link leggen naar beeldvorming en hoe ook het beeld dat anderen van ons hebben, bijdragen tot onze identiteit. Bijvoorbeeld hoe sommige mensen misschien allochtoon schrijven in hun cirkel, terwijl ze zichzelf nooit zo benoemd zouden hebben. Deze termen werden door de dominante groep geconstrueerd en overgenomen door de benoemde 'groepen' in kwestie.)

BESLUIT: Op basis hiervan kunnen we een aantal bevindingen doen in verband met identiteit

- Onze identiteit is ook altijd in beweging. Het is niet statisch, maar dynamisch. Het wordt beïnvloed doorheen tijd en ruimte. Afhankelijk hiervan kunnen bepaalde aspecten domineren tegenover andere.
- Onze identiteit is meervoudig. Het krijgt vorm op het kruispunt van meerdere op elkaar inwerkende en versterkende invloeden, zoals de categorieën die we eerder al opsomden: etniciteit, religie, klasse, gender, heersende machtsverhoudingen, ...

Tip: hierna is het ideale moment voor een korte pauze van 15 min.

4.4. Activiteit 4: Een beeld zegt meer dan 1000 woorden

Duur: 75 min

Doel:

- Deelnemers overbruggen hun verschillen en ontdekken gedeelde waarden
- Een informele dialoog op gang brengen

Korte inhoud: deelnemers kijken naar de filmpjes van 'Samen 11 miljoen' en stellen vragen aan elkaar over verschillende universele thema's. Ze werken in groep rond 1 bepaald thema. Op creatieve wijze geven ze de gedeelde waarden in hun groep weer en stellen ze voor aan de anderen.

Benodigheden:

- Minstens één vaste begeleider
- Minstens één ruim lokaal met internetverbinding
- Evenveel schermen als er groepjes zijn (van max 4 personen): laptops/tablets zijn prima, met geluid en mogelijkheid tot afspelen van een kort filmpje
- **Bijlage 1 (vragenlijst)** waarvan je de vragen op voorhand knipt en per thema apart houdt.
- **Bijlage 2 (prenten)** indien je werkt met anderstaligen.
- Een heleboel tijdschriften (minstens zoveel als er deelnemers zijn) waarin geknipt mag worden
- Scharen en lijm (minimaal evenveel als er groepjes zijn, liefst meer).
- Kleurrijke stiften en potloden. Ook ander knutselmateriaal is welkom, hoe meer je ter beschikking stelt, hoe creatiever de deelnemers aan de slag zullen gaan en hoe mooier het resultaat zal zijn.
- Een grote affiche per groepje (kan de achterkant van een oude poster zijn of zo)
- Voldoende tafels en stoelen in groepjes bij elkaar

Werkwijze:

Verdeel de groep in subgroepen, volgens de verschillende thema's die je ook in de bijlage terugvindt. Probeer 4 mensen per groepje te hebben. Als je op deze manier niet aan 7 groepjes komt, kies je gewoon een aantal thema's die je behandelt, of je laat de groepjes zelf kiezen. Zorg ervoor – indien nodig – dat deze groepjes zo divers mogelijk zijn samengesteld. Zet elke groep apart en geef ze een scherm en elk een ander thema uit de [thematische filmpjes](#). Laat ze in hun groepje naar het filmpje van hun thema kijken. Als je niet over voldoende schermen beschikt kan je dit onderdeel weglaten.

Vertel hen dat ze nu binnen hun groepje mogen werken rond dit thema. Laat hen elk één vraag van hun thema trekken. Deze vraag moeten ze aan elk lid van hun groepje stellen en ze moeten daarbij ook antwoorden op de vraag van de andere. Best is om twee per twee te praten en dan te wisselen, totdat iedereen met iedereen heeft gesproken.

Als je werkt met anderstaligen: de Nederlandstaligen kunnen helpen om de vragen te duiden. Als het taalniveau van de anderstaligen nog erg laag is, kan je de deelnemers de prenten aanbieden uit **bijlage 2**. Deze kunnen ze dan gebruiken om de vragen te 'vertalen' en/of om de collage aan te vullen.

Deel ondertussen de tijdschriften, de scharen en lijm, de stiften en/of kleurpotloden, de affiches en eventueel het knutselmateriaal uit. De bedoeling is dat ze op de affiche een collage maken van wat dit thema voor hen (als groep) betekent. Het moet een collage zijn waar elk lid van de groep zich in kan vinden. Ze kunnen de vragen die ze daarnet aan elkaar stelden (en de bijhorende antwoorden) hierbij gebruiken als leidraad of inspiratie. Ze kunnen tijdens dit proces met elkaar bespreken waarom ze dit een passende prent vinden (of niet). Normaal gezien zal er tijdens het knippen en plakken vanzelf een soort wisselwerking en communicatie tot stand komen over dit thema. Indien je merkt dat dit moeilijk gaat, kan je er even gaan bijzitten en bijvoorbeeld vragen waarom ze die of die prent hebben gekozen.

Tip: Stel dat je niet voldoende tijdschriften vindt, kan je ook gebruik maken van **bijlage 2**. Wij geven echter de voorkeur aan het zelf zoeken van prenten in tijdschriften omdat: 1) dit de communicatie goed op gang brengt 2) de prenten in bijlage zelf al antwoorden suggereren en het is fijner als de antwoorden volledig uit de deelnemers komen 3) dit het creatief denken stimuleert

Als je ziet dat er nog ruim een half uur van je tijd over is, vraag je om af te ronden.

Vertel de groepen dat ze maximaal 3 minuten krijgen om hun collage aan de rest van het team voor te stellen.

Tip: gebruik deze 3 minuten nuttig om een foto te nemen van elke collage en van het groepje die ze maakte.

Geef na de voorstelling van elk groepje de andere groepjes kans om te reageren. Ze kunnen vragen stellen of zelf een opmerking geven.

4.5. Afsluiter: Vind ik (niet) leuk

Duur: 5 min

Doel: Evalueren

Korte inhoud: De leerlingen geven feedback op de uitwisseling door aan te geven welke dingen ze goed vonden, welke ze slecht vonden en welke voor verbetering vatbaar.

Benodigheden:

- 3 affiches met 'Vond ik goed', 'Vond ik slecht', 'Kon beter'
- Post-its
- schrijfgerei

Werkwijze:

Is een eerder vrijblijvende afsluitende activiteit. Terwijl iedereen wat begint na te praten, al dan niet met een hapje of een drankje erbij, krijgen de deelnemers de kans om hun mening te geven.

De mensen mogen zaken die ze goed of slecht vonden of zaken die beter konden op post-its schrijven en deze op de poster van hun keuze kleven.

5. De 'pro' versie

Totale duur: hele dag (5 uur)

Maximaal aantal deelnemers: 28 (met meer moet je de groep opsplitsen en met meer begeleiders werken in verschillende ruimten)

Werkwijze: volg de activiteiten in de voorgestelde volgorde op. Een dag is lang om op je eentje te begeleiden, zeker als je niet de gewoonte hebt om dit te doen. Doe het best met twee (duo-job) of wissel na een 3-tal uur af.

5.1. Activiteit 1: Wat hebben wij gemeen?

Duur: 15 min

Doel: Op een ludieke manier de mensen met elkaar in gesprek brengen.

Korte inhoud: Spel waarbij de deelnemers ontdekken wat ze met elkaar gemeenschappelijk hebben.

Benodigheden:

- Bolletje touw/wol per 2 personen

Werkwijze:

Geef aan de helft van de deelnemers een bol touw, we noemen ze voor het gemak vanaf nu de 'boldragers'. De boldragers moeten nu een gesprek aan gaan met iemand zonder bol, maakt niet uit wie. (In het geval van een oneven aantal, doet de begeleider mee.) Met deze persoon moeten ze één gemeenschappelijk kenmerk zoeken, liefst zo origineel mogelijk: dat mag zowel een uiterlijk kenmerk zijn als een karaktereigenschap, als bijvoorbeeld een gedeelde ervaring ('wij zijn op wereldreis gegaan'), een voorliefde ('wij gaan graag bergbeklimmen') of een andere eigenschap. Als ze een kenmerk hebben gevonden, dan binden ze hun touw (op ongeveer een kleine meter) rond de pols van de andere persoon, het uiteinde binden ze rond hun eigen pols. Ze zijn dus momenteel 'verbonden': letterlijk door het touw en figuurlijk door hun gemeenschappelijke kenmerk. Geef iedereen voldoende tijd om een 'match' te vinden.

Leg het spel even stil. De boldragers krijgen nu precies 5 minuten de tijd om zoveel mogelijk andere mensen te gaan zoeken die 'hun' kenmerk eveneens delen. Ze mogen dit aan alle mensen van de groep vragen. Als ze iemand vinden, moeten ze die ook – op dezelfde wijze als daarnet, maar op een metertje afstand van de laatste persoon – aan hun touw vastbinden. Als iemand meerdere mensen vindt die hun kenmerk delen, krijgt die dus een lange sliert van mensen achter zich aan; het uiteinde aan de eigen pols en om de meter een ander persoon.

Maar er is meer: plots hebben sommige mensen meer dan één touwtje aan hun pols(en) en hangen ze dus aan meerdere slierten tegelijkertijd vast. Nu begint het ingewikkeld te worden (vooral letterlijk dan): we krijgen een soort 'web' van verbondenheid. Bovendien moeten al deze mensen ineens ook een andere kant uit en de kans bestaat dat iedereen in de knoop geraakt. Pret verzekerd!

Tip: neem een leuke foto van jullie web als aandenken!

Op het moment dat de begeleider het stopsignaal geeft na 5 minuten, wint de boldrager met de meeste mensen aan zijn/haar touw. Dit kenmerk hebben de meeste mensen in de groep gemeenschappelijk. En welk kenmerk was het meest uniek?

5.2. Activiteit 2: Waarin zijn wij uniek?

Duur: dit spelletje kan eindeloos doorgaan, maar je maakt er na een 15tal min best een eind aan, anders gaat het vervelen

Doel:

- Mensen ontdekken dat ze meer gemeenschappelijk hebben met elkaar dan gedacht
- Deelnemers aan het denken zetten over hun eigen unieke kenmerken
- Gevoel van verbondenheid scheppen onder de deelnemers

Korte inhoud: Al spelenderwijs ontdekken wat we gemeenschappelijk hebben en wat ons uniek maakt.

Benodigheden:

- Stoelen in een kring

Werkwijze: deze methodiek is gebaseerd op het kennismakingsspel uit de methodiekenmap "Spiegeltje, spiegeltje aan de wand... Methodieken voor jongeren rond beeldvorming en identiteit". Een publicatie van Ella vzw.

Alle deelnemers zitten in een kring op stoelen. Om de beurt mag een deelnemer zich voorstellen aan de hand van een kenmerk of eigenschap dat hem/haar uniek maakt. Wanneer niemand anders dit kenmerk heeft, is het aan de persoon links van hem/haar. Als er toch mensen dit kenmerk delen, gaan al die personen op de schoot zitten van degene die dacht omwille van dat kenmerk uniek te zijn. Daarna mogen ze weer op hun eigen plaats gaan zitten. Deze persoon mag nieuwe kenmerken noemen, tot hij/zij er een heeft gevonden dat hem/haar echt uniek maakt.

Om het niet eindeloos te laten duren, of omdat sommige mensen snel zonder inspiratie zitten, kan je zeggen dat iedereen maximaal 2 pogingen krijgt om een unieke eigenschap te vinden. Indien dat niet lukt bij de tweede poging, moet de persoon die als laatste op zijn/haar schoot is gaan zitten, als volgende aan de beurt zijn.

Tip: Als je te maken hebt met mensen waarvan je denkt dat ze niet graag meteen op een ander zijn/haar schoot gaan zitten, kan je het op deze manier aanpakken:

Persoon A die aan de beurt is gaat in het midden van de cirkel staan. Zijn stoel is nu vrij. Hij noemt een kenmerk waarvan hij denkt dat alleen hij het heeft. De personen die het kenmerk delen, moeten nu proberen zo snel mogelijk op de vrije stoel gaan zitten. Er vindt een soort stoelendans plaats. Stel dat persoon B op de vrije stoel van A is gaan zitten, is zijn stoel vrijgekomen. Persoon C, die dit kenmerk ook deelt, kan de stoel van persoon B dan innemen, enzovoort. Degene die als laatste gaat zitten, is dan als volgende aan de beurt.

Hoe moeilijk is het om iets te vinden wat jou uniek maakt?

5.3 Activiteit 3: Identiteitscirkels

Duur: 45 min

Doel: nadenken over de eigen identiteit en tegelijk elkaars kwaliteiten, uitdagingen, engagementen, ... leren kennen.
Korte inhoud: iedereen zoekt enkele eigenschappen over zichzelf. Daarna proberen we te weten te komen bij wie deze eigenschappen horen.

Benodigdheden: schrijf/ tekengerief en papier met cirkel op, deelnemers zitten op stoelen in een kring

Werkwijze: ook deze methodiek is gebaseerd op een spel rond identiteit uit de methodiekenmap "Spiegeltje, spiegeltje aan de wand... Methodieken voor jongeren rond beeldvorming en identiteit". Een publicatie van Ella vzw.

Geef iedereen een papier met een cirkel op. Geef eerst de uitleg helemaal:

- Vertel dat ze goed moeten nadenken over de vraag "Wie ben ik?". Ze kunnen op de achterkant van het papier een aantal trefwoorden noteren: welke dingen maken jou tot de persoon die jij bent?
- Nadien moeten ze op creatieve en aanschouwelijke wijze weergeven wie ze zijn. Daarvoor moeten ze verplicht gebruik maken van de cirkel en de trefwoorden, maar hoe ze die gebruiken mogen ze zelf kiezen.
- Ze krijgen hiervoor 10 minuten
- Als ze gedaan hebben, plooiën ze hun tekening op, met de cirkel naar binnen en geven die af aan de begeleider.

Nu moet iedereen zich verspreiden en bovenstaande opdrachten uitvoeren. Het is belangrijk dat niemand de tekening van de ander ziet.

Als de begeleider alle tekeningen verzameld heeft, deelt hij ze opnieuw uit aan de deelnemers. Iedereen krijgt één cirkel die niet van zichzelf is. Elkeen toont om de beurt de cirkel die hij kreeg en probeert te raden van wie die is. Welk aspect van de cirkel heeft hem/haar getriggerd om tot deze conclusie te komen?

Nabespreking:

We leggen alle cirkels zoveel mogelijk zichtbaar open de grond in het midden van de cirkel. Welke dingen vallen jullie op met betrekking tot 'identiteit'?

Normaal gezien zullen deze twee belangrijke zaken er wel uit komen:

4. De meesten hebben meer dan een kenmerk genoteerd
5. De meeste zaken kunnen onderverdeeld worden in categorieën. Welke categorieën zou je kunnen onderscheiden? (Belangrijke zijn: etniciteit, religie, klasse, gender, leeftijd, ...)
6. Misschien zijn er sommigen die op de een of andere manier bepaalde kenmerken meer in de verf hebben gezet dan andere (er een grotere waarde aan hebben toegekend)

Belangrijke vragen:

- Moest ik nu vragen om een identiteitscirkel te maken van jou 10 jaar geleden, of 10 jaar in de toekomst, zou dat dan dezelfde cirkel zijn? Wat zou er anders kunnen zijn? Geef eens een voorbeeld?
- Moest jij emigreren naar een ander land, zou er dan iets aan je identiteit veranderen? (eventueel kan je hier al de link leggen naar beeldvorming en hoe ook het beeld dat anderen van ons hebben, bijdragen tot onze identiteit. Bijvoorbeeld hoe sommige mensen misschien allochtoon schrijven in hun cirkel, terwijl ze zichzelf nooit zo benoemd zouden hebben. Deze termen werden door de dominante groep geconstrueerd en overgenomen door de benoemde 'groepen' in kwestie.)

BESLUIT: Op basis hiervan kunnen we een aantal bevindingen doen in verband met identiteit

- Onze identiteit is ook altijd in beweging. Het is niet statisch, maar dynamisch. Het wordt beïnvloed doorheen tijd en ruimte. Afhankelijk hiervan kunnen bepaalde aspecten domineren tegenover andere.
- Onze identiteit is meervoudig. Het krijgt vorm op het kruispunt van meerdere op elkaar inwerkende en versterkende invloeden, zoals de categorieën die we eerder al opsomden: etniciteit, religie, klasse, gender, heersende machtsverhoudingen, ...

Tip: hierna is het ideale moment voor een korte pauze van 15 min.

5.4. Activiteit 4: Interview zonder woorden

Doe deze activiteit als je veel anderstaligen in je groep hebt en sla dan de volgende (5.5) over.

TIP: Indien je een groep hebt met mensen die elkaar al een beetje kennen en die liever iets actiefs doen, sla dan deze activiteit over en ga naar de volgende (5.5).

Duur: 60 min

Doel: De deelnemers leren elkaar beter kennen

Korte inhoud: De deelnemers nemen interviews van elkaar af, beschrijven elkaar in beelden en proberen nadien te raden welke beschrijving bij welke persoon hoort.

Benodigdheden:

- Naamstickers
- Naamkaartjes met de namen van alle deelnemers in een hoed/pot
- 1 poster per deelnemer
- Alcoholstiften
- Plakband
- Blokje post-its per deelnemer

Werkwijze:

Elke deelnemer krijgt een naamsticker met zijn naam opgeplakt. Iedereen mag ook een naam uit de hoed/pot trekken. Deze persoon moeten ze nu gaan interviewen. De bedoeling is dat ze proberen zoveel mogelijk nuttige informatie te weten te komen over deze persoon. Op basis van de antwoorden stelt elke interviewer een portret samen van de persoon die hij ondervraagt. Dit portret mag geen geschreven woorden bevatten, enkel tekeningen. Bijvoorbeeld: kleur van de ogen, wat vindt de geportretteerde lekker, is hij getrouwd, heeft zij kinderen, hobby's, ...? Als het portret af is, wordt het omhoog gehangen in het lokaal.

Als iedereen geïnterviewd werd (of na ongeveer 20 minuten), gaan de deelnemers de opgehangen posters bekijken. Ze mogen nu proberen te raden wie de persoon is die wordt afgebeeld. Ze doen dit door post-its op de affiche te hangen met de naam op van deze persoon.

Als je nog een klein half uur over hebt, mag iedereen zijn/haar poster voorstellen aan de groep. Of de persoon die afgebeeld staat kan zichzelf voorstellen aan de hand van de poster die van hem/haar gemaakt werd. Afhankelijk van hoeveel deelnemers er zijn, zal je wel de spreektijd moeten beperken tot 1 minuut.

5.5 Activiteit 4: Labels.

Deze activiteit is qua taalniveau minder geschikt voor anderstaligen. Als alternatief bieden we activiteit 4 onder 5.4 aan.

Duur: 60 min

Doel:

- inzien welk effect het gebruik van labels heeft op mensen
- zich beter bewust worden van het gebruik van stereotypen
- begrip krijgen voor andermans gevoelens door zelf te ondervinden hoe het is om behandeld te worden volgens bepaalde vooroordelen

Korte inhoud:

teambuildingsactiviteiten waarbij de deelnemers elkaar beter leren kennen, en tegelijk bewust worden van de gevaren van stereotypen en vooroordelen.

Benodigheden:

- witte zelfklevende etiketten
- stiften
- eventueel papier en schrijfgerief
- extra benodigheden naargelang de keuze van je opdracht (lees hieronder): aantal lege bierkratten, aantal hoepels, een groot zeil of stevig stuk stof of ... , tractorwiel of een grote hoepel

Werkwijze: *Inspiratie voor deze activiteit haalden we uit de 'Werkmap Goede Minnaars' van Sensoa vzw. (2011)*

Verdeel de groep in 2 gemengde groepen: groep A en groep B. Nu moeten er paren gevormd worden: één iemand uit groep A, moet een duo vormen met iemand uit groep B.

Geef als begeleider eerst een voorbeeld van welke labels jij denkt dat andere mensen zouden kunnen gebruiken om jou te beschrijven. De deelnemers weten bijvoorbeeld dat jij erg bezig bent met duurzaam leven en inzet met het milieu; jij krijgt het label 'groene jongen' opgeplakt. Of erger nog: 'geitenwollensok'. Vraag aan de leerlingen welke labels men zou kunnen gebruiken om hen (als individu) te klasseren. Bijvoorbeeld perfectionist, grappenmaker, huisvrouw, macho, allochtoon, homo, feestvarken,... Het hoeft niet negatief te zijn, maar heeft vaak wel die bijklank. Laat ze hier in paren een 5tal minuten over spreken. Laat ze eventueel de labels die ze vonden opschrijven.

Ieder kiest er nu een label uit dat hij/zij vaak opgeplakt krijgt en hij/zij het meest haat. Dit woord schrijf je op een zelfklevend etiket. Laat de deelnemers elkaar volgende vragen stellen:

- Waarom is dit het etiket dat je het minst graag opgeplakt krijgt?
- Is het zo dat mensen aan dit label bepaalde eigenschappen verbinden? En hier ook naar handelen?
- Merk je ook aan het gedrag van de mensen dat ze jou dit label opplakken? Hoe merk je dit?

Vervolgens komen de deelnemers uit groep B opnieuw samen en die uit groep A ook. Binnen deze groepen kleef je elke deelnemer zijn eigen label op iemand zijn/haar voorhoofd. Het is belangrijk dat die persoon niet ziet wat er op het etiket staat. Normaal gezien heeft elke deelnemer nu een etiket op zijn/haar voorhoofd: namelijk het gehate label van iemand anders. Ze weten van wie het label afkomstig is, maar niet wat erop staat.

Elke groep krijgt nu een eenvoudige opdracht. Dat mag dezelfde zijn in beide groepen (in dat geval kan je hen tegen elkaar opzetten) of een andere, naargelang het materiaal en de ruimte waarover je beschikt. Zorg ervoor dat de deelnemers minstens 15 minuten zoet zijn met hun opdracht. Enkele voorstellen van typische teambuildingsactiviteiten:

- De deelnemers moeten een of andere ruimte oversteken op een beperkt aantal omgekeerde bierkratten. Ze mogen hierbij de grond niet raken (geef een groep van 10 deelnemers bijvoorbeeld 8 kratten). Kijk wat lukt. Als het te gemakkelijk gaat, haal je één krat weg. Is het te moeilijk, dan geef je hen er één bij. In de plaats van omgekeerde kratten kan je ook hoepels gebruiken.
- Zeillopen: laat alle deelnemers van een groep plaatsnemen op een zeil, een stevig stuk stof of een tapijt. Nu moeten ze zich verplaatsen naar een gemarkeerd eindpunt zonder van het zeil af te stappen. Om de opdracht iets makkelijker te maken, kan je één deelnemer naast het zeil laten staan. Die kan dan, als de andere deelnemers opspringen, het zeil verplaatsen. Maar dat zeg je natuurlijk niet op voorhand, daar moeten ze zelf achter komen.

- *Black hole*: hiervoor heb je een grote hoepel nodig of bijvoorbeeld een tractorwiel. Alle deelnemers van de groep moeten door het wiel van de ene naar de andere kant geraken zonder het wiel aan te raken. Je kan het moeilijker of gemakkelijker maken door de band hoger of lager te hangen.
- Misschien ken je zelf nog een typische teambuildingsactiviteit waar je ooit veel plezier aan beleefde. Let er wel op dat het een activiteit is waarbij iedereen aan bod komt en waarbij onderlinge communicatie een grote rol speelt.
- Als je te maken hebt met minder actieve groepen, kan je hen een rustige activiteit laten uitvoeren. Bijvoorbeeld dat ze een slogan moeten verzinnen voor een nieuw project, een nieuw product, of dat ze een affiche moeten ontwerpen voor een bepaald project, of iets anders wat in de lijn ligt van waar ze dagdagelijks mee bezig zijn (maar liefst wel iets leuks en creatiefs).

Het is de bedoeling dat de deelnemers tijdens het uitvoeren van één (of meerdere) van bovenstaande opdrachten te weten komen wat er op hun label staat. De anderen mogen het niet vertellen (het woord op de labels mag niet uitgesproken worden!), maar ze moeten ernaar handelen. Dat wil zeggen dat elke deelnemer op een zo stereotiep mogelijke manier reageert op het label dat die persoon draagt. Zeg maar tegen de deelnemers dat ze er een serieus schepje bovenop mogen doen. Vertel hen ook dat het 'rollenspel' dat ze hierbij spelen minstens even belangrijk is als het tot een goed einde brengen van de teambuildingsactiviteit. Tijdens het spel dat ze spelen is er communicatie vereist en zal dit dus zeker aan bod komen. Dit kan tot zeer grappige situaties leiden, maar tegelijk heel confronterend zijn.

Bijvoorbeeld: Yamina heeft het label van Morris gekregen. Op zijn label staat 'clown' geschreven. Lucie kreeg het label van Yamina, waarop 'babbelkont' staat. En Lucie gaf haar label aan Morris, waarop 'verlegen' staat. Dat wil zeggen dat Lucie waarschijnlijk een eerder stille vrouw is, maar nu wel het label 'babbelkont' opgeplakt krijgt. Tijdens het uitvoeren van de opdracht krijgt ze commentaren in de aard van "Zeg Lucie, zwijg nu eens even, jij doet niets anders dan praten!". En bij het minste wat Yamina zegt en doet, schiet iedereen in de lach. En Morris, die eigenlijk graag de mensen doet lachen, krijgt constant opmerkingen als: "Kom Morris, niet bang zijn." Of "Komaan Morris, zeg jij ook eens iets."

Nabespreking in grote groep:

Als de teambuildingsactiviteit gedaan is, gaat iedereen weer samen zitten: de 2 groepen komen bij elkaar in de grote kring. Nu gaan we de cirkel rond. Zeg op voorhand dat iedereen 1 min krijgt en dat we deze dingen gaan vertellen (schrijf het eventueel op):

- Wat stond er volgens jou op het label op je voorhoofd?
- Hoe voelde het om op deze manier behandeld te worden?
- Persoon die dit label opschreef/bedacht: herken jij je daarin? Heb jij daar nog iets aan toe te voegen?

Het is belangrijk dat we ons bewust zijn van onze eigen stereotypische beelden en van het risico dat we hieraan bepaalde vooroordelen koppelen en dat we ons dus op basis daarvan op een bepaalde manier gedragen tegenover deze mensen.

Je kan volgende vragen stellen om het gesprek op gang te brengen:

- Denk je dat jij dit zelf al eens gedaan hebt; je op een bepaalde manier gedragen tegenover iemand op basis van vooroordelen of stereotypen? Wanneer?
- Kwam je nadien tot inzicht dat die persoon toch meer was dan het beeld dat je van hem/haar had? Wat heeft je toen van gedacht doen veranderen?

5.6. Activiteit 5: Cultionary

Duur: 30 min

Doelstelling: je gevoelens onder woorden brengen, inzicht in de eigen vooroordelen

Korte inhoud: Variant op 'Pictionary'. In 4 groepen moeten ze zo snel mogelijk het woord raden. De woorden die ze moeten raden, zijn speciaal gekozen om de deelnemers te duiden op hun eigen stereotypische zienswijzen. Met nabespreking.

Materiaal/benodigdheden:

- grote papieren om op te tekenen (ideaal = flipcharts)
- **Bijlage 3 (cultionary kaartjes)** kaartjes met woorden die getekend moeten worden, je kan ze afprinten (dubbelzijdig) en uitknippen
- dikke stiften
- scorebord
- grote bal of een ander voorwerp in het midden

Werkwijze:

Verdeel de deelnemers in 4 heterogene groepjes. Elk team neemt pen en papier en gaat op een afstand van de andere teams zitten, met de ruggen naar elkaar toe. In het midden tussen de 4 groepen, leg je een voorwerp op de grond (bijvoorbeeld een bal).

De begeleider roept uit elk team een deelnemer naar voren. Ze krijgen allemaal hetzelfde woord dat ze moeten tekenen voor hun medespelers. In de tekening mogen geen letters of cijfers gebruikt worden. De medespelers mogen geen vragen stellen, enkel mogelijke antwoorden geven. Wanneer een woord geraden is, moet het team zo snel mogelijk het voorwerp in het midden grijpen. Het team dat als eerste het woord juist raadt, krijgt een punt. Na elke ronde wordt aan de tekenaar gevraagd om het woord onder de tekening te schrijven. De tekeningen worden bijgehouden voor de nabespreking.

Mogelijke woorden:

- Racisme
- Vluchteling
- Moslim
- Afrikaan
- Belg
- Boer
- Rijke
- Japanner

Nabespreking:

Alle tekeningen worden uitgethangen, als een soort tentoonstelling, per thema.

We herbekijken de tekeningen. Beginnen met 'rijke', die werkt meestal goed wat betreft duidelijke stereotypen.

- Komen de tekeningen die gemaakt zijn overeen met de werkelijkheid?
- Waarom zou een bepaald woord op die manier getekend zijn? Waar komen die beelden vandaan? (eventueel introductie van woord: stereotypen)
- Welk effect kunnen die beelden hebben op relaties met de mensen in kwestie (in dit geval: Belg, moslim, Afrikaan, ...)

Leg uit dat we allemaal stereotypen gebruiken om de wereld om ons heen te structureren. Het is dus niet de bedoeling om deze stereotypen te veroordelen. Wel om de deelnemers ervan bewust te maken dat

1. wij allemaal stereotypen gebruiken
2. stereotypen ongenueanceerd zijn
3. stereotypen vaak niet stroken met de werkelijkheid
4. het gevaarlijk wordt als we ons op een bepaalde manier gedragen tegenover mensen op basis van stereotype beelden in ons hoofd

TIP: hierna is het tijd voor een middagpauze.

5.7. Activiteit 6: Hokjes denken

Duur: 30 min

Doel: aantonen dat we iedereen in hokjes kunnen steken, maar dat deze hokjes uiteindelijk heel relatief zijn. Dat er een 'wij' is die dit alles overstijgt.

Korte inhoud: Op basis van enkele welgemikte vragen tonen we visueel aan dat mensen niet in hokjes in te delen zijn. Dat wij allemaal zo divers en tegelijk zo gelijkend zijn, dat dit in feite onmogelijk is.

Materiaal:

- Grote ruimte of buiten
- Rol tape of een aantal dikke touwen of een dik stuk kruit

Werkwijze: geïnspireerd op tv-spot van de [Deense televisie](#).

Om een belangrijk punt te maken, is het nodig dat je nu de groep verdeelt in 'hokjes'. Wij zijn van nature hokjes-denkers met een instinctieve drang om 'gelijken' op te zoeken, dus moeilijk kan het niet zijn. Vraag aan de deelnemers om zichzelf in de meest voor de hand liggende hokjes in te delen. We proberen voor één keer NIET ruimdenkend te zijn. Kies voor stereotypen, afhankelijk van de groep die je voor je hebt. Als je merkt dat het niet vanzelf gaat, wees dan de boeman en doe het zelf.

- In een bedrijf met een sterke hiërarchie: hokjes volgens functie: ‘bazen’, teamleiders, teamleden, kuisploeg
- In een vereniging met veel verschillende nationaliteiten: hokjes volgens afkomst
- In een team met veel verschillende leeftijden: hokjes volgens leeftijd
- Hokjes volgens taal, beroep, hobby, sport, ...

Baken de hokjes nu ook fysiek af door er bijvoorbeeld met tape een vierkant rond te maken, of er met krijt een hokje rond te tekenen of door er een dik touw omheen te leggen op de grond. Maak ook ergens in de ruimte, maar liefst in het midden of goed zichtbaar voor iedereen, een leeg 'hokje'.

Hoe voelt het om in een hokje ingedeeld te worden? Vervelend? Of net vertrouwd en veilig? Doen we dit zelf of doen anderen dit voor ons? Vertel nu dat je enkele vragen zal stellen en dat iedereen die zich aangesproken voelt door deze vraag in het lege hokje mag gaan staan. Er moet geen uitleg bij gegeven worden, de enige die moet praten is de begeleider zelf. Nadat je de vraag hebt gesteld en iedereen er staat, mogen ze terug naar hun oorspronkelijk hokje. Vertel er ook zeker bij dat niemand zich verplicht moet voelen om zich te verplaatsen, je kan er ook voor kiezen om gewoon te blijven staan. Niets behoeft enige uitleg, noch verantwoording achteraf, het enige wat gevraagd wordt is dat je je verplaatst in de ruimte.

De vragen hieronder bieden een richtlijn. Bespreek zeker nog met een ander teamlid of een andere begeleider welke vragen jullie kiezen. Dingen die misschien voor sommige mensen te gevoelig liggen, kan je beter weglaten. Alhoewel niemand verplicht is om te verplaatsen, kunnen sommige vragen sterke emoties opwekken bij mensen. Schuw anderzijds ook niet alle delicate vragen, hoe meer diepgang de vragen hebben, hoe meer de deelnemers er ook zelf aan kunnen hebben. Ga dus samen met enkele andere mensen van je team op zoek naar een mooi evenwicht, voeg zelf naar believen vragen toe of laat er weg, tot je het gevoel hebt dat je een vragenreeks overhoudt waar de mensen zich goed bij zullen voelen. Begin met enkele luchtige vragen, houd de diepzinnige en delicate vragen voor het midden en eindig met een humoristische en een positieve noot.

Mogelijke vragen:

- Wie was vroeger de clown van de klas?
- Wie is hopeloos verliefd?
- Wie voelt zich vaak eenzaam?
- Wie werd/wordt vaak gepest?
- Wie pestte vroeger zelf?
- Wie leeft in een nieuw samengesteld gezin?
- Wiens hart werd al eens gebroken?
- Wie is biseksueel?
- Wie houdt van dansen?
- Wie gelooft in leven na de dood?
- Wie koestert een geheim?
- Wie heeft heimwee naar zijn geboorteland?
- Wie bidt af en toe of regelmatig?
- Wie wilde als kind piloot worden?
- Wie is bang voor de dood?
- Wie heeft deze week seks gehad?
- Wie zingt graag heel luid in de douche?
- ...

Nabespreking:

'Wij' en 'zij' is relatief. We hebben veel meer gemeenschappelijk dan we op het eerste gedacht denken. De dingen die ons verbinden zijn soms minder duidelijk en zichtbaar, maar komen snel aan de oppervlakte, als we heel even de tijd nemen om iemand te leren kennen.

5.8. Activiteit 7: Een beeld zegt meer dan 1000 woorden

Duur: 75 min

Doel:

- Deelnemers overbruggen hun verschillen en ontdekken gedeelde waarden
- Een informele dialoog op gang brengen

Korte inhoud: deelnemers kijken naar de filmpjes van 'Samen 11 miljoen' en stellen vragen aan elkaar over verschillende universele thema's. Ze werken in groep rond 1 bepaald thema. Op creatieve wijze geven ze de gedeelde waarden in hun groep weer en stellen ze voor aan de anderen.

Benodigheden:

- Minstens één vaste begeleider
- Minstens één ruim lokaal met internetverbinding
- Evenveel schermen als er groepjes zijn (van max 4 personen): laptops/tablets zijn prima, met geluid en mogelijkheid tot afspelen van een kort filmpje
- **Bijlage 1 (vragenlijst)** waarvan je de vragen op voorhand knipt en per thema apart houdt.
- **Bijlage 2 (prenten)** en indien je werkt met anderstaligen.
- Een heleboel tijdschriften (minstens zoveel als er deelnemers zijn) waarin geknipt mag worden
- Scharen en lijm (minimaal evenveel als er groepjes zijn, liefst meer).
- Kleurrijke stiften en potloden. Ook ander knutselmateriaal is welkom, hoe meer je ter beschikking stelt, hoe creatiever de deelnemers aan de slag zullen gaan en hoe mooier het resultaat zal zijn.
- Een grote affiche per groepje (kan de achterkant van een oude poster zijn of zo)
- Voldoende tafels en stoelen in groepjes bij elkaar

Werkwijze:

Verdeel de groep in subgroepen, volgens de verschillende thema's die je ook in de bijlage terugvindt. Probeer 4 mensen per groepje te hebben. Als je op deze manier niet aan 7 groepjes komt, kies je gewoon een aantal thema's die je behandelt, of je laat de groepjes zelf kiezen. Zorg ervoor – indien nodig – dat deze groepjes zo divers mogelijk zijn samengesteld. Zet elke groep apart en geef ze een scherm en elk een ander thema uit de [thematische filmpjes](#). Laat ze in hun groepje naar het filmpje van hun thema kijken. Als je niet over voldoende schermen beschikt kan je dit onderdeel weglaten.

Vertel hen dat ze nu binnen hun groepje mogen werken rond dit thema. Laat hen elk één vraag van hun thema trekken. Deze vraag moeten ze aan elk lid van hun groepje stellen en ze moeten daarbij ook antwoorden op de vraag van de andere. Best is om twee per twee te praten en dan te wisselen, totdat iedereen met iedereen heeft gesproken.

Als je werkt met anderstaligen: de Nederlandstaligen kunnen helpen om de vragen te duiden. Als het taalniveau van de anderstaligen nog erg laag is, kan je de deelnemers de prenten aanbieden uit **bijlage 2**. Deze kunnen ze dan gebruiken om de vragen te 'vertalen' en/of om de collage aan te vullen.

Deel ondertussen de tijdschriften, de scharen en lijm, de stiften en/of kleurpotloden, de affiches en eventueel het knutselmateriaal uit. De bedoeling is dat ze op de affiche een collage maken van wat dit thema voor hen (als groep) betekent. Het moet een collage zijn waar elk lid van de groep zich in kan vinden. Ze kunnen de vragen die ze daarnet aan elkaar stelden (en de bijhorende antwoorden) hierbij gebruiken als leidraad of inspiratie. Ze kunnen tijdens dit proces met elkaar bespreken waarom ze dit een passende prent vinden (of niet). Normaal gezien zal er tijdens het knippen en plakken vanzelf een soort wisselwerking en communicatie tot stand komen over dit thema. Indien je merkt dat dit moeilijk gaat, kan je er even gaan bijzitten en bijvoorbeeld vragen waarom ze die of die prent hebben gekozen.

Tip: Stel dat je niet voldoende tijdschriften vindt, kan je ook gebruik maken van bijlage 2. Wij geven echter de voorkeur aan het zelf zoeken van prenten in tijdschriften omdat:

- 1) dit de communicatie goed op gang brengt
- 2) de prenten in bijlage zelf al antwoorden suggereren en het is fijner als de antwoorden volledig uit de deelnemers komen
- 3) dit het creatief denken stimuleert

Als je ziet dat er nog ruim een half uur van je tijd over is, vraag je om af te ronden.
Vertel de groepen dat ze maximaal 3 minuten krijgen om hun collage aan de rest van het team voor te stellen.

Tip: gebruik deze 3 minuten nuttig om een foto te nemen van elke collage en van het groepje die ze maakte.

Geef na de voorstelling van elk groepje de andere groepjes kans om te reageren. Ze kunnen vragen stellen of zelf een opmerking geven.

5.9. Afsluiter: Look beyond borders

Duur: 15 min

Doel: Evalueren

Korte inhoud: Deelnemers vergelijken de activiteiten die ze zelf hebben gedaan, met het experiment dat ze zien in het filmpje en geven een waardeoordeel.

Benodigheden:

- [filmpje "Look beyond borders"](#) van Amnesty International
- stoelen in een grote cirkel

Achtergrondinformatie bij het filmpje:

20 jaar geleden ontdekte psycholoog Arthur Aron dat hij mensen dicht bij elkaar kan brengen, enkel door hen 4 minuten lang in elkaars ogen te laten kijken. Alleen wanneer je tegenover iemand zit en deze persoon recht in de ogen kijkt, kijk je voorbij de anonimiteit en ontdek je de mens die daar zit, met zijn angsten, dromen, lijden, liefdes, ...

Op basis van deze bevindingen voerde Amnesty International een eenvoudig experiment uit waarbij vluchtelingen en Europeanen tegenover elkaar zitten en in elkaars ogen kijken. Het resultaat van dit experiment is even ontroerend als hartverwarmend en zie je in het filmpje.

Het experiment werd uitgevoerd in Berlijn: symbool bij uitstek als het gaat om verdeling van volkeren én het overwinnen van deze verdeling. De deelnemers aan dit experiment waren mensen zoals jij en ik. De situaties werden niet in scène gezet; ze wilden échte en natuurlijke, spontane reacties. De mensen die tegenover elkaar kwamen te zitten zagen elkaar daar voor het eerst in hun leven. De meeste vluchtelingen kwamen uit Syrië en leefden op dat moment nog geen jaar in Europa.

Werkwijze:

Toon het filmpje aan de deelnemers. Zet jullie in een grote cirkel en laat de mensen vertellen wat ze hierbij voelen. Waar draait dit filmpje om? Geef ook wat achtergrondinfo (zie hierboven) over het filmpje. Wat is de meerwaarde van een dergelijk experiment?

Wat heeft dit filmpje nu te maken met wat ze net zelf gedaan hebben?

Als je het gevoel hebt dat de sfeer echt goed zit, kan je afsluiten met eenzelfde experiment. Maak duo's en laat deze twee mensen de volle 4 minuten in elkaars ogen kijken. Lachen (en ook huilen) is toegelaten; het kan soms mooi zijn en nodig om eens te ontladen.